

VIKEN

– den nye fylkeskommunen

Hvordan arbeider Viken med bærekraftsmålene?

- Hvordan bygge kapasitet for å påvirke regional utvikling?

Verksted for regional utvikling 2019

Espen Nedland Hansen, prosjektansvarlig for samfunnsplanlegging i Prosjekt Viken

Fra forebygging til akutt behov for handling

UN Photo/Jean-Marc Ferre

FNs bærekraftsmål

Verdens felles handlingsplan for bærekraftig utvikling

«All countries and all stakeholders, acting in collaborative partnership, will implement this plan. We are resolved to free the human race from the tyranny of poverty and want and to heal and secure our planet. -We are determined to take the bold and transformative steps which are urgently needed to shift the world on to a sustainable and resilient path. As we embark on this collective journey, we pledge that no one will

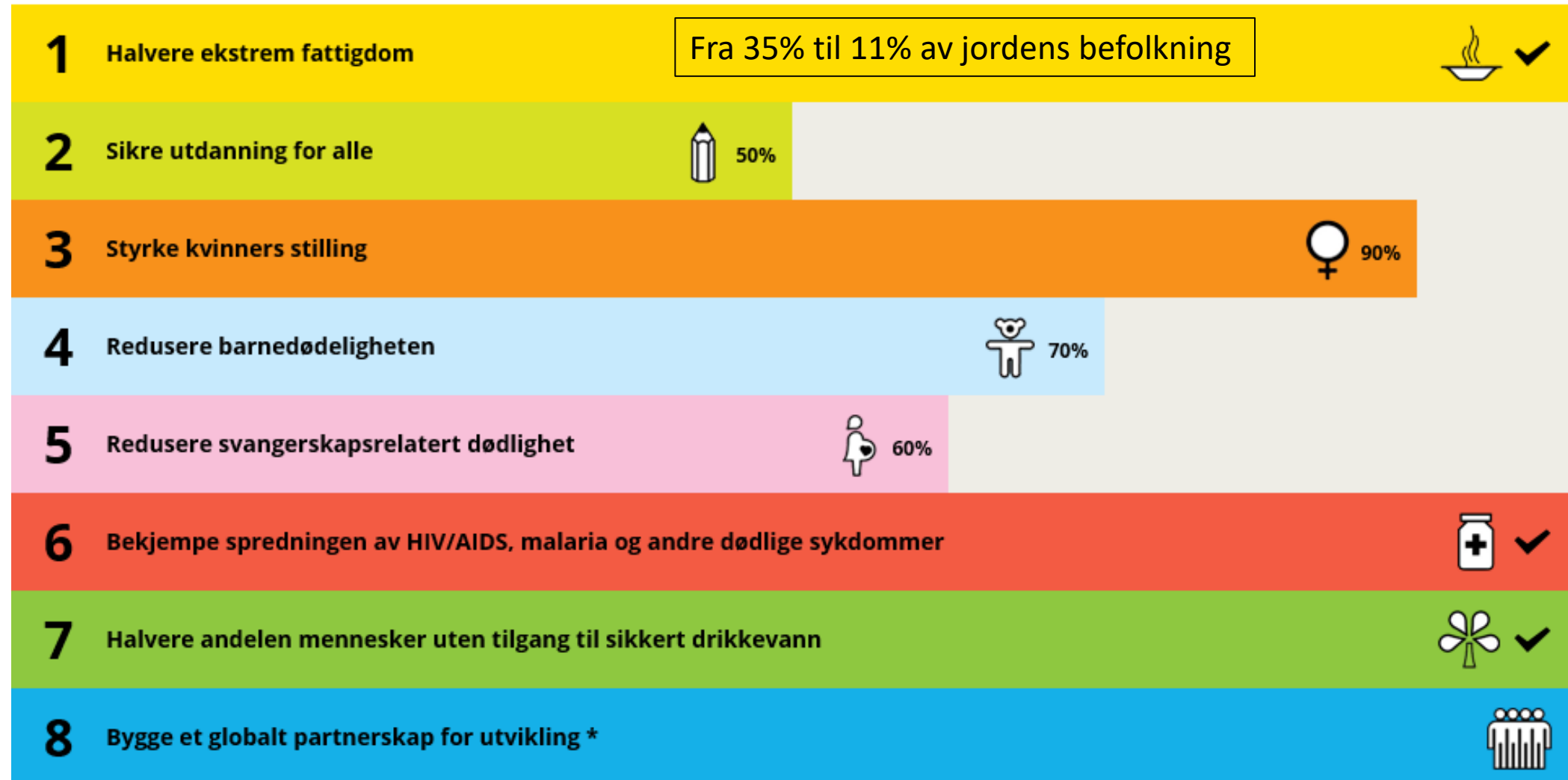
Det haster – tenk offensivt og nytt - handling

(Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development, s.3)

Tusenårsmålene – har det skjedd noe?

1990

2016

* Mål 8 har ingen klar og målbar slutt.

Kilde: FN-sambandet

Fellesnemnda 3. mai 2018:

FNs bærekraftsmål skal legges til grunn for samfunnsutviklingen i Viken

Tre saker til fellesnemnda i mars 2019:

- Helhetlig arbeid med bærekraftsmålene
- Detaljering av regional planstrategi
- Helhetlig plan- og styringssystem

Et gjennomgripende vedtak både for Viken fylkeskommune og Vikensamfunnet

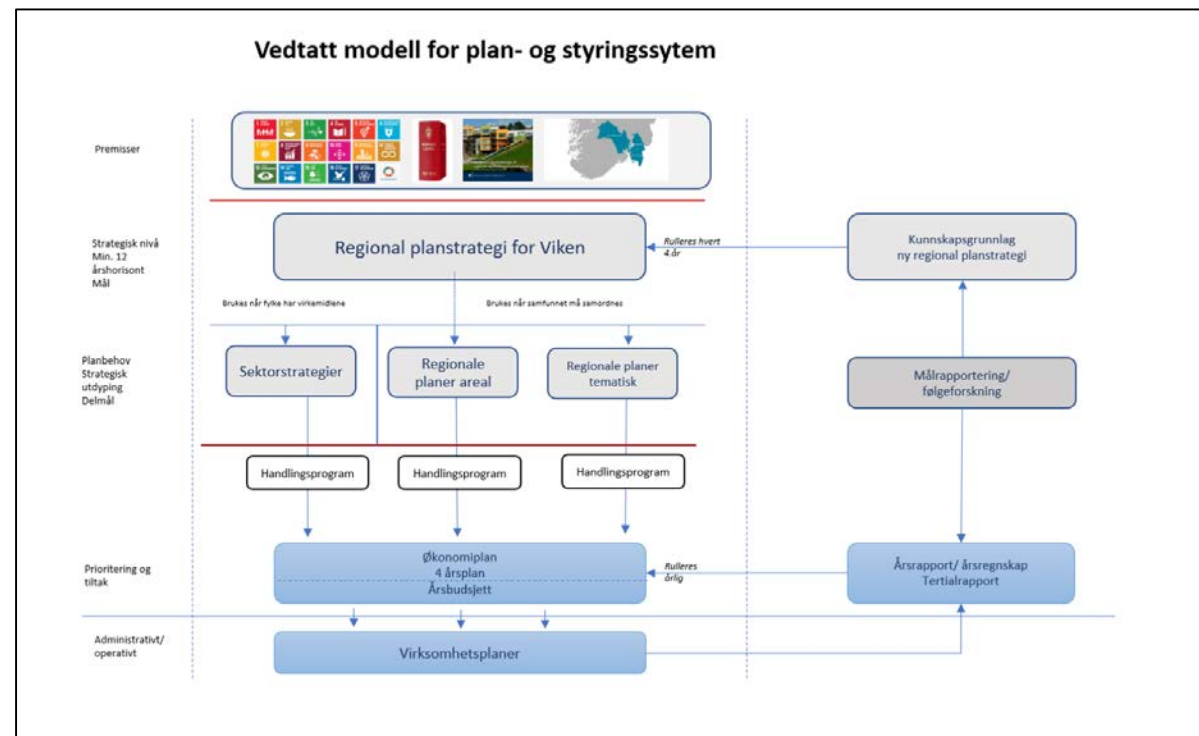
Hva betyr det for oss i Viken fylkeskommune?

- Vi står i klartekst overfor et betydelig kulturbyggingsprosjekt
  - Bærekraftsmålene skal ha gjennomslag i alt arbeid vi gjør
  - Utvikle holdninger og adferd som understøtter arbeidet med bærekraftsmålene
  - Bygge kapasitet som gjør at organisasjonen kan fylle rollen som samfunnsutvikler
- Bærekraftsmålene omfatter hele organisasjonen, og er et særskilt lederansvar
- Arbeidet med bærekraftsmålene skal ikke være en prosess på siden, men veves inn i de ordinære oppgavene vi utfører
- Få dette til å fungere i en parlamentarisk styringsmodell

FN: Roadmap for localizing the SDGs

- **Bevisstgjøring**
  - Hva innebærer målene?
  - Lederopplæring, ansattopplæring, kommunikasjon
- **Eierskap**
  - Knytte bærekraftsmålene til eget arbeid
- **Iverksetting**
  - Handlingsrom og virkemidler
- **Måling, oppfølging og forbedring**
  - Etablere nettverk, evaluere og videreutvikle

- *Vikens sentral prosesser og systemer må understøtte denne måten å jobbe med FN17*
- *Gunstig at fellesnemdas vedtak om FN 17 kom på et tidlig tidspunkt*

Bærekraftsmålene som kulturbyggingsprosjekt

- Bærekraftsmålene må innarbeides i fylkeskommunens ordinære drift – i felles programmer, funksjoner og prosesser

- HR: lederopplæring, ansattopplæring, programmer, maler og rutiner
- Folkevalgtprogrammer
- Økonomi- og virksomhetsstyringen
- Kommunikasjonsarbeidet
- Linjeansvaret – lederne som endringsagenter
- Vektlegging av samstyring og partnerskap

Samfunnsutviklerrollen

- Vektlegging av samstyring og partnerskap
- Nødvendigheten av god kommunedialog

Kan bærekraftsmålene egentlig tilføre oss noe nytt?

FNs BÆREKRAFTSMÅL

- Målsettinger i regionreformen
- «Samfunnsfloker»/ «wicked problems»
- Felles agenda med våre samarbeidspartnere
  - Kommuner
  - Næringsliv
  - NGO's

Bærekraftsmålene møter offentlig planlegging

I planstrategiarbeidet skal samfunnet:

Drøfte felles utfordringer og muligheter

1. Prioritere innsats og virkemidler
2. Vedta et fireårig plansystem

- *Langsiktig, overordnede mål, 12-års perspektiv*
- *Rullering hvert fjerde år*
- *Utarbeides i henhold til bestemmelsene i PBL*
- *Medvirkning er sentralt*
- *Egengodkjennes av fylkestinget*

Fokuserer på muligheter framfor begrensninger – regional planstrategi er en arena for å utvikle politikk, utarbeide strategier og sette mål i dialog med Vikensamfunnet

Hva vil kunnskapsgrunnlaget bestå av?

1

Statistikkbank - grunnlagsdata

2

Analysereport basert på grunnlagsdataene

3

Eksterne analyser
kommuneregioner og mulighetsrom

4

Sammenstilling av

1

2

3

- Skal organiseres etter FN17

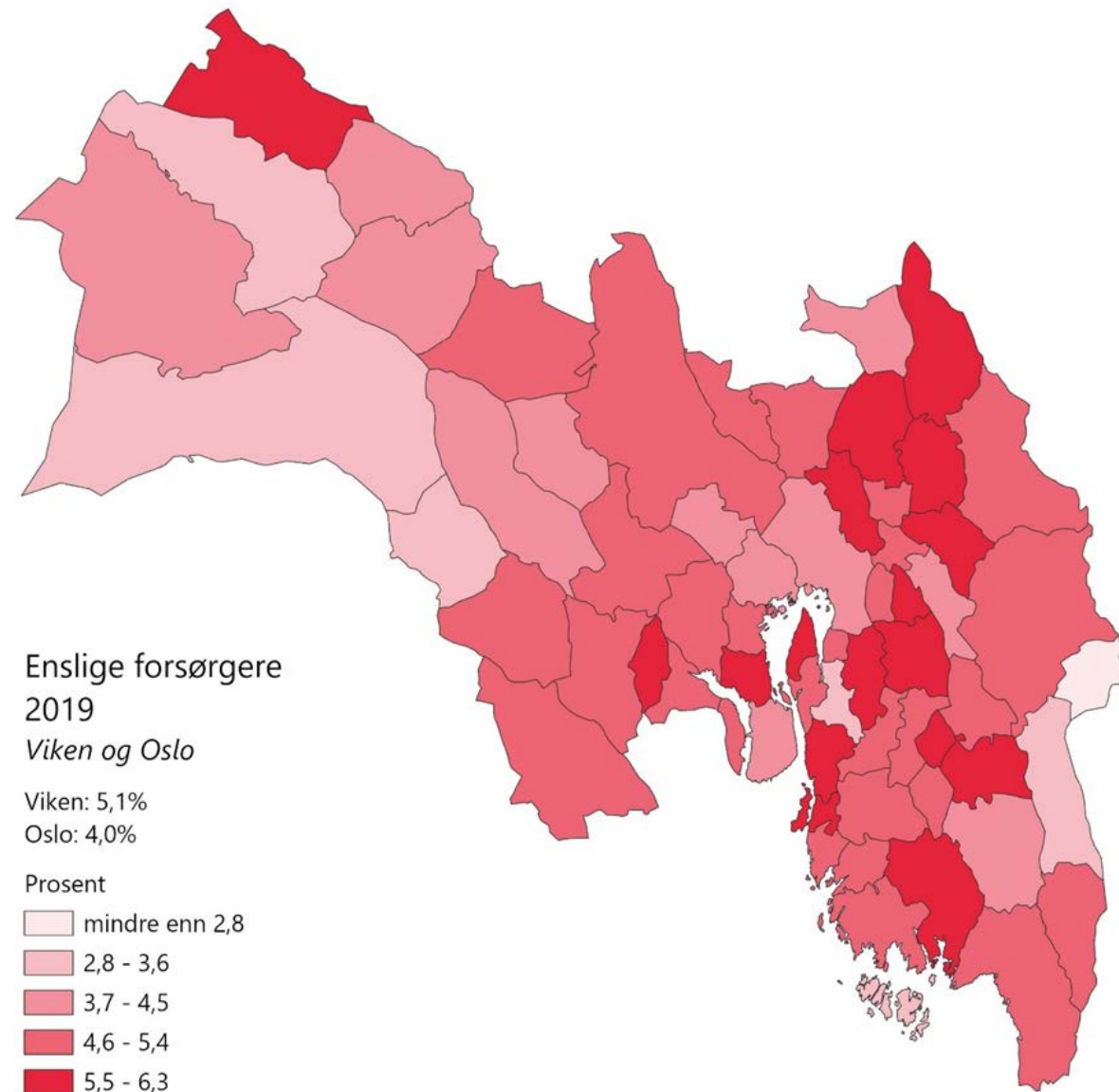
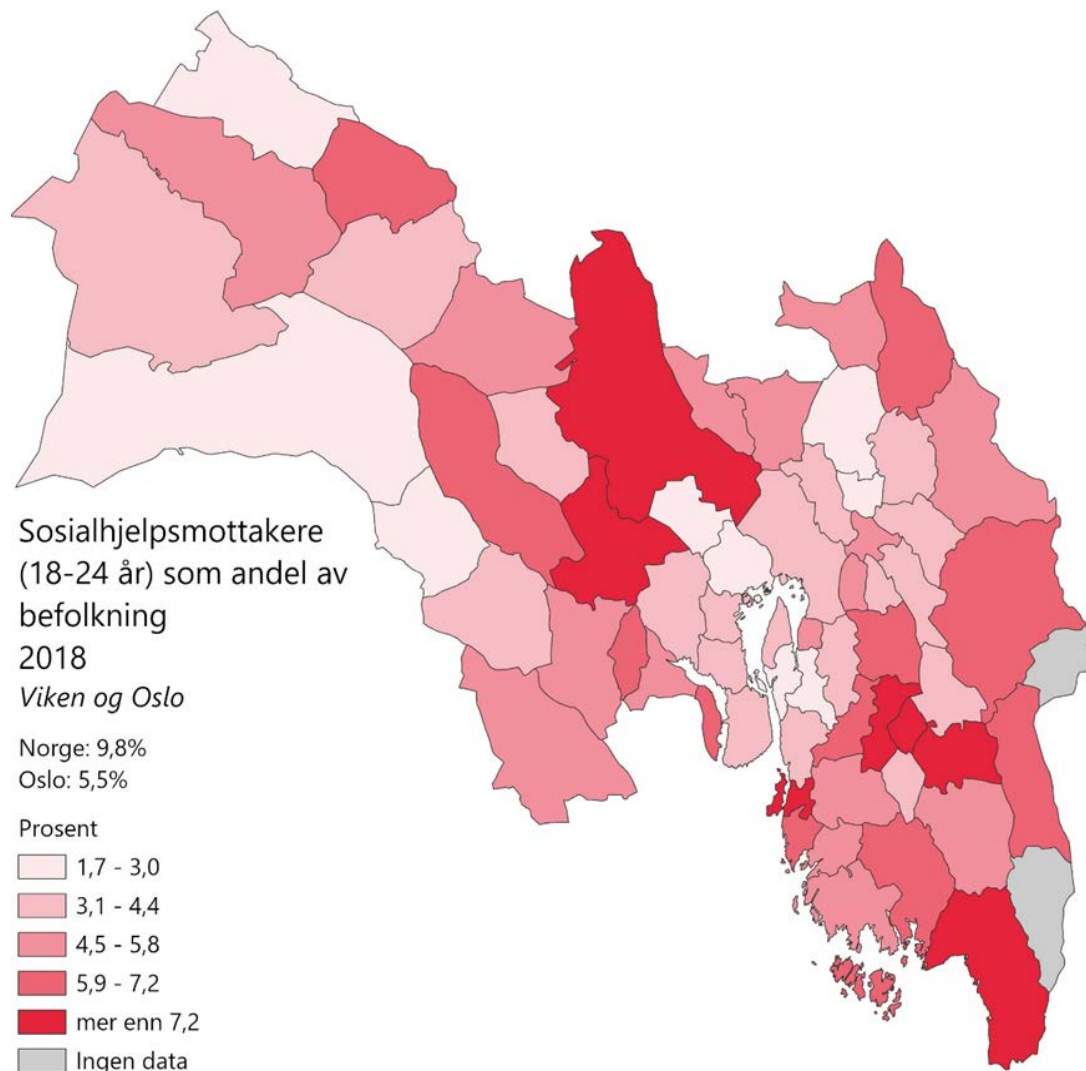
Om rapporten

- Tekst og analyser av data i tabellbanken
- Struktur
  - Del 1 Demografi
  - Del 2 Sosial bærekraft
  - Del 3 Miljømessig bærekraft
  - Del 4 Økonomisk bærekraft
  - Del 5 Samarbeid
- Analyser per FN17-mål
  - Hva menes med målet?
  - Global status
  - Nasjonal status
  - Regional status

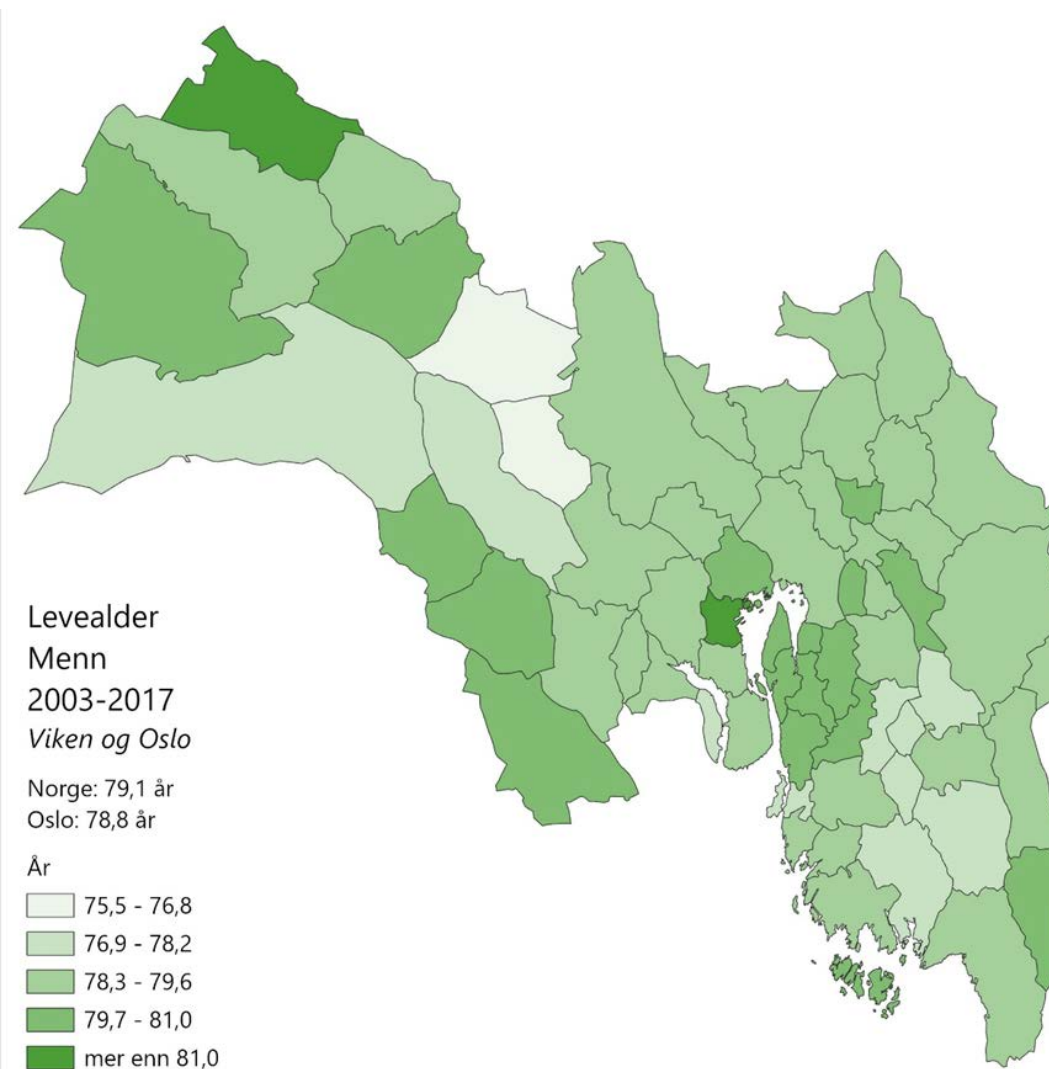
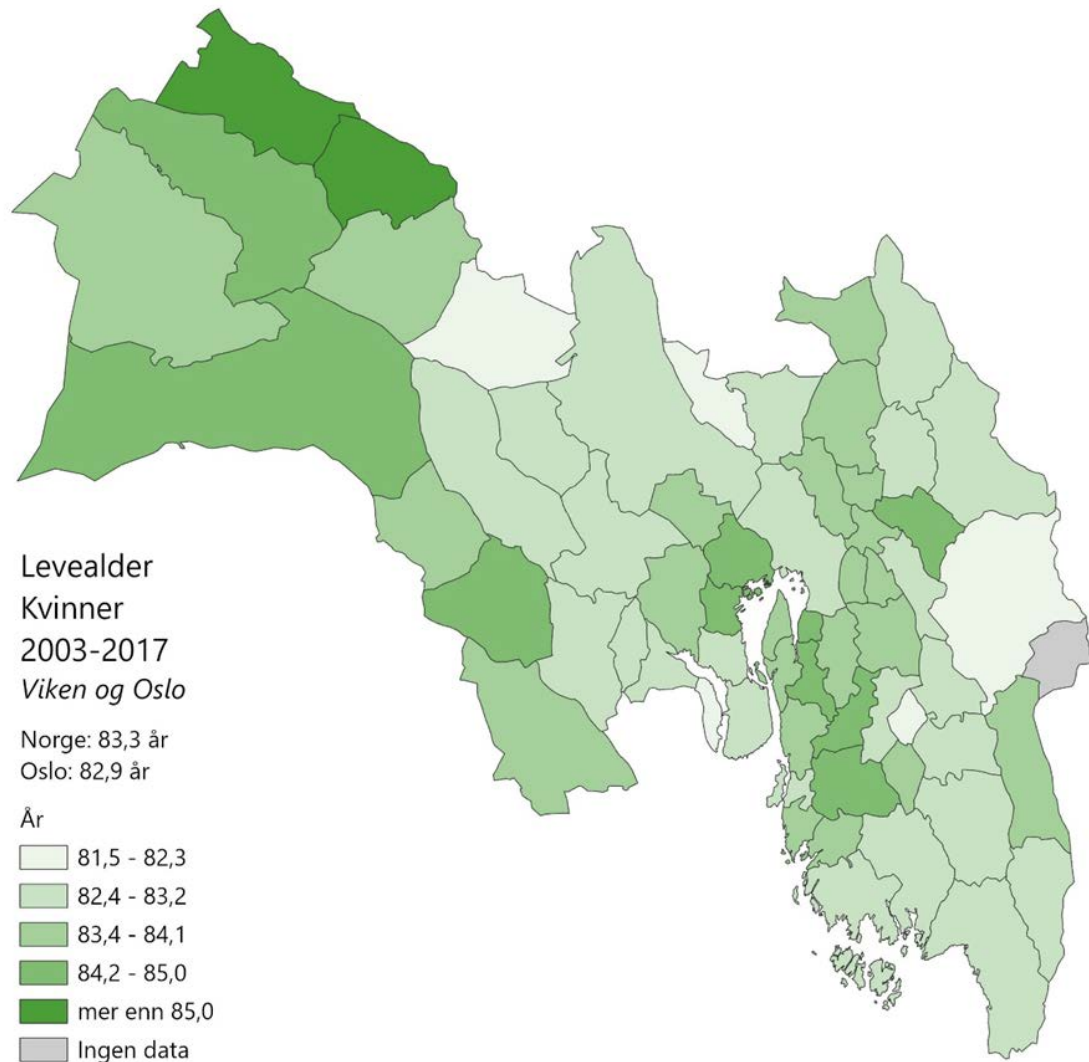

Forskjeller i Viken- eks. mål 1

Forskjeller i Viken- eks. mål 3

Bærekraftsmålene i Viken -oppsummert

- FN17 som grunnlag for kulturbygging
- FN17 som fundament for regional planlegging
- FN17 som premiss for Vikens plan- og styringssystem
- FN17 som utgangspunkt for dialog mellom forvaltningsnivåer og grunnlag for partnerskapsavtaler

Gruppeoppgave

- Hva betyr bærekraftsmålene for fylkeskommunenes prioriteringer på egne områder?
- Har målene ført til at vi tenker, samhandler og handler på en annen måte enn tidligere? Hvordan?
- Hvordan bruke og eventuelt bygge opp, kapasitet og kompetanse i organisasjonen slik at bærekraftsmålene bidrar til regional utvikling?

Tilleggsfoiler

VIKEN
– den nye fylkeskommunen

Regional planstrategi for Viken

Plannettverket Akershus 18. september 2019

Espen Nedland Hansen, prosjektansvarlig for samfunnsplanlegging i Prosjekt Viken

Ny metodikk

- Fellesnemndas beslutning om legge FN17 til grunn for arbeidet med regional planstrategi, medfører behov for ny metodikk
- Dette er ikke gjort fullt ut på regionalt nivå i Norge tidligere
- Regional planstrategi må brukes for å skape retning for hvordan Viken-samfunnet kan jobbe med bærekraftmålene
- Regional planstrategi vil bli et utviklingsprosjekt samtidig som det skal ivareta strategiutvikling og medvirkning

UNITED NATIONS

TRANSFORMING OUR WORLD:

THE 2030 AGENDA FOR
SUSTAINABLE DEVELOPMENT

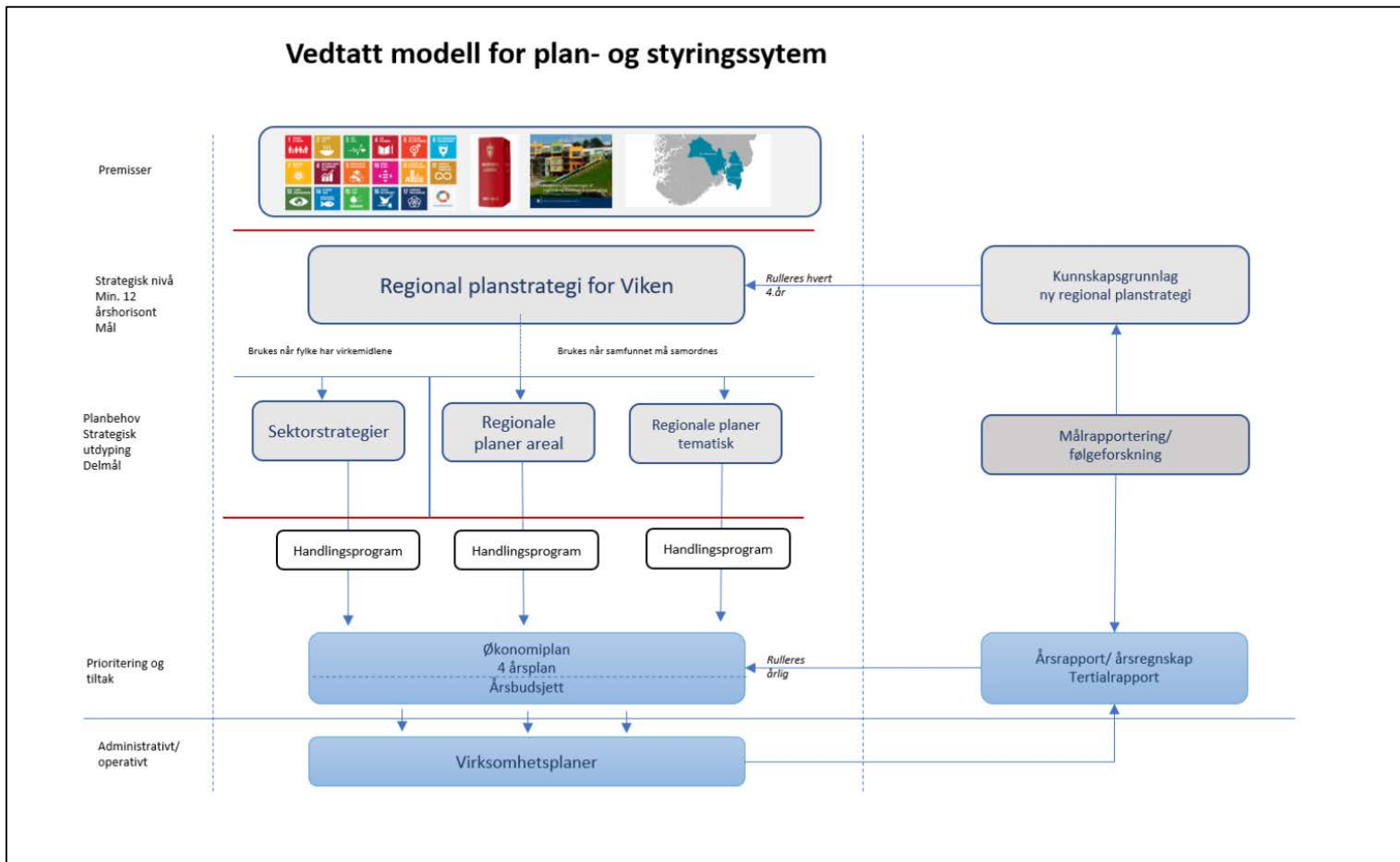
Medvirkning i planstrategien

Hensikt: Utarbeide mål og strategier for Viken-samfunnet. Viken FK har ikke anledning til å iverksette målformulering for Viken-samfunnet på egenhånd

- Utarbeides i nært samarbeid og dialog med Viken-samfunnet
- Deltakelse fra
  - Kommunene
  - Statlige etater
  - Organisasjoner og institusjoner
  - Næringslivet
  - Frivillige
  - Akademia
  - Private
- Et samarbeid som forplikter begge veier

Bærekraftsmålene og plan- og styringssystemet

Hvordan ivareta bærekraftsmålene i overgangsfasen til nytt plan- og styringssystem?

- Tidlig oppstart av mål- og strategidiskusjonen i RPS
- Tydelige (strenge) rammer for igangsettelse av plan- og strategiarbeid før RPS er vedtatt
- Bruke overgangsfasen til å teste ut modeller for hvordan FN17 kan komme til uttrykk

- Ny avklart politikk foreligger ikke før vedtak av RPS ved utgangen av 2020
- Foreslås en gradvis innføring av det nye plan- og styringssystemet
- Innfasing og utfasing i en mellomperiode
- Kobling til økonomiplanarbeidet

Bærekraftsmålene og helhetlig virkemiddelbruk

- Skal bidra til å iverksette bærekraftsmålene til handling
- Prosjekt «helhetlig virkemiddelbruk» må belyse hvordan virkemidler kan bidra til et helhetlig arbeid med bærekraftsmålene i organisasjonen og samfunnet
- Skal i tråd med både bærekraftsmålene og regionreformens føringer sørge for helhetlige løsninger framfor sektorperspektiv
- Skal definere hvordan virkemidlene kan benyttes for å utvikle vår rolle som samfunnsutvikler

Regionreformen gir grunnlag for å tenke nytt

Nye forutsetninger, et helt nytt fylke: Geografisk utstrekning, parlamentarisk styringsmodell og en forsterket rolle som samfunnsutvikler, gir grunnlag for å tenke nytt og utradisjonelt i arbeidet med regional planstrategi

- **Politikkutviklingsdimensjonen**
  - Regionalisering av nasjonal politikk
  - Interessepolitisk utviklingsarbeid (påvirke nasjonal politikk)
  - Regionalpolitiske prioriteringer
- **Samfunnsutviklerrollen**
  - Strategisk retning, samordning, mobilisering
  - + Samfunnsansvar (lovpålagte oppgaver, nasjonale forventninger, statlige planretningslinjer)
- **Gjennomføring**
  - Ny kommunelov stiller krav om at samfunnsmålene skal kvitteres ut i økonomiplanen
  - Konsekvenser for hvordan regional planstrategi innrettes og hvordan regionale samfunns mål følges opp?

Tenke nytt

- Differensiert politikk for ulike delregioner?
  - Ulike utfordringer i ulike regioner
  - Delregionale planer/differensiering i fylkesomfattende planer
  - Bruk av programmer, avtaler, prosjekter framfor tradisjonell planlegging
- Utviklingspartner for kommunene
  - Støtte i løpende oppgaver
  - Bistå i komplekse prosesser (byvekstavtaler, infrastrukturprosjekter)
- Avtaleinstituttet som redskap
  - Den sentral godkjenningsordningen for regional planstrategi er avviklet, mangler arena for dialog med regjeringen?
  - Forpliktelseelementet svekket til tross for bestemmelsene i PBL?
  - En type plan- og utviklingsavtale med regjeringen?

VIKEN

– den nye fylkeskommunen

Regional planstrategi for Viken - kunnskapsgrunnlaget

Analyse av kommuneregioner/regionrådsstruktur

NIVI Analyse/Samfunnsøkonomisk analyse, juni 2019

Eksterne analyser

- Framtidige kommuneregioner/regionrådsstruktur i Viken
  - Analyseoppdrag utført av NIVI Analyse/Samfunnsøkonomisk analyse
  - Kartlegger kommunens holdninger til samarbeid i kommuneregioner/regionråd
  - Hele rapporten tilgjengelig i sakspapirene til fellesnemnda 13. juni 2019
- Utfordringer og mulighetsrom i Viken
  - NIBR: Oppstart medio juni 2019 – sluttrapport 1. oktober 2019
  - Krevende oppdrag hvor det må tas hensyn til alle de tre bærekraftsperspektivene:
    - Sosial
    - Verdiskaping
    - Klima

Utgangspunkt for analyse av kommuneregioner

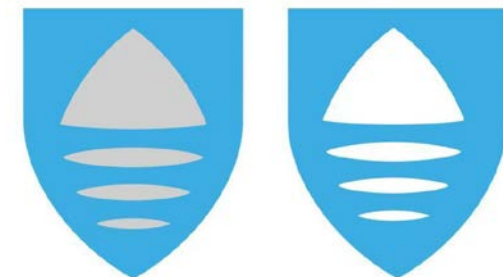

- Kommunene forventer aktiv bruk av regionrådene, ulike vurderinger av roller, organisering og myndighet (innspill fra kommunene i dialogmøte i Bærum rådhus 15. november 2018)
- Fellesnemnda har vedtatt at samarbeidsstrukturen i Buskerud skal videreføres og tilpasses Viken
- Anbefalt løsning må følge regler for «Interkommunalt politisk råd» i ny kommunelov

Problemstillinger

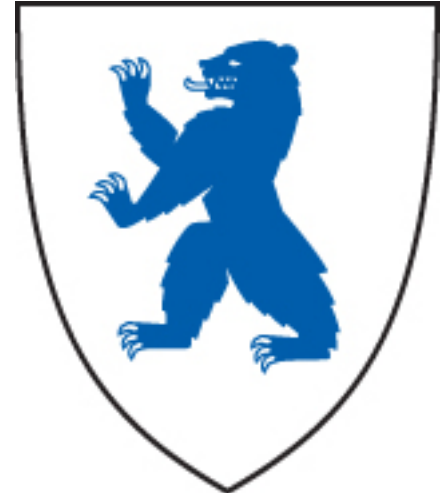
- 1. Analyse av mulige fremtidige kommuneregioner og regionråd i det nye fylket Viken, bl.a. sett i lys av pågående kommunesammenslutninger
- 2. Faglig anbefaling av framtidig løsning
  - a) Geografisk inndeling (struktur)
  - b) Organisering av regionråd (rolle, representasjon etc.)
  - c) Arbeidsform/dialogform med fylkeskommunen

Behov for ulike samarbeidsstrukturer

- **Nærsamarbeid om tjenester og samfunnsutvikling** i byen og bybåndet, mellom kjernekommuner, de mest integrerte
- **Regionalpolitisk samarbeid om samfunnsutvikling i regionale tyngdepunkt**, en større kommuneregion tilpasset felles bo-og arbeidsmarkedsområde, en næringsgeografisk region, mulig transportregion og regional planregion
- **Tverrgående funksjonelle kommuneklynger**, næringsklynge, kompetanseklynge, kystklynge, jernbaneklynge etc.
- **Interessepolitisk samarbeid i hele storbyregionen**, Osloregionen (83K+5FK), Østlandssamarbeidet (8FK)

Viktig konklusjon: Samtlige kommuner ønsker å tilhøre en kommuneregion

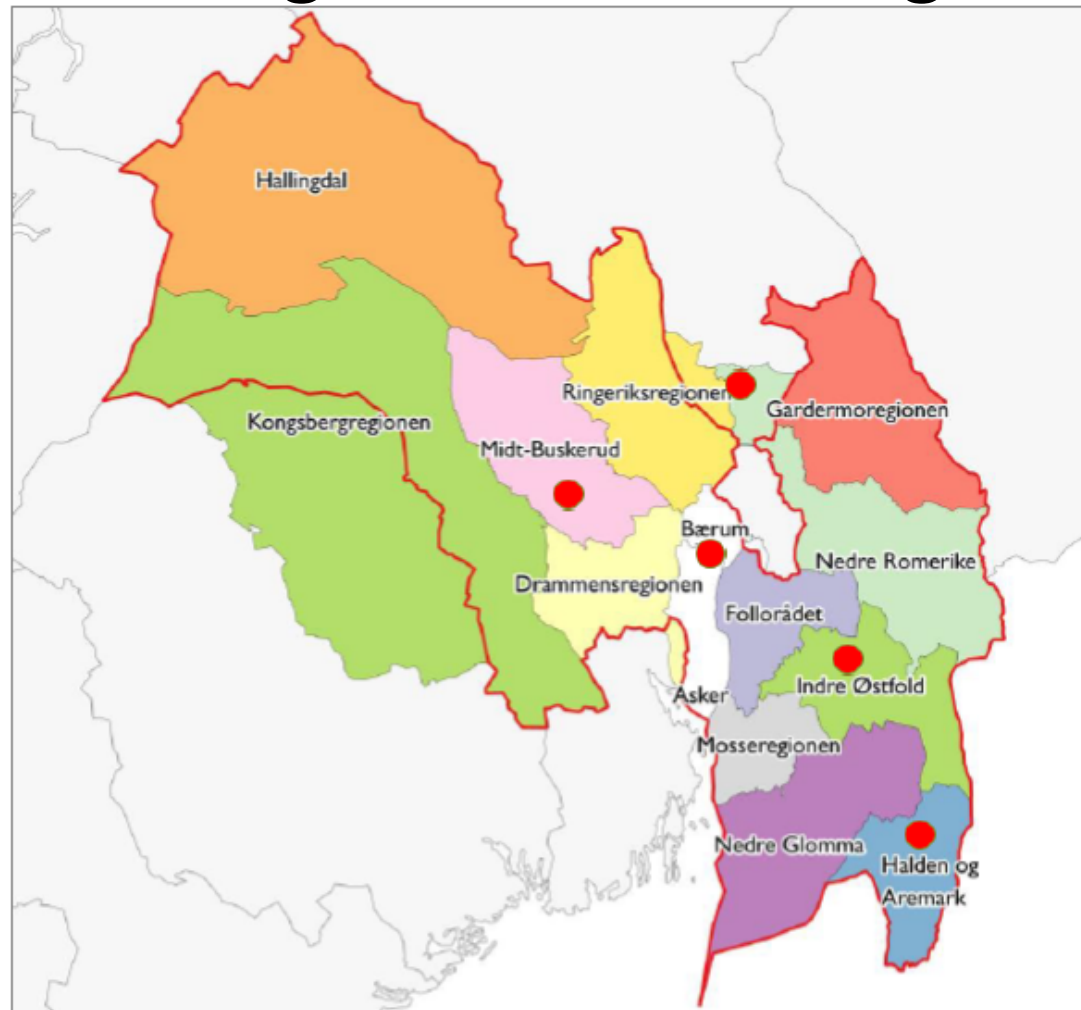

Kjennetegn Buskerudmodellen

- En politisk samhandlingsmodell, likeverdige parter, skreddersøm
- Partnerskapsavtale underskrevet av ordførerne og vedtatt i fylkesting og kommunestyre, forankret i begge parters strategiske planer
- Fylkestinget oppnevner 2 representanter pr kommuneregion, en fra posisjon og en fra opposisjon, møte-, tale og forslagsrett, ikke stemmerett
- Administrativ regionkontakt ansatt i fylkeskommunen som bindeledd, har møterett i regionrådet.
- Årlige administrative drøftingsmøter, møter mellom fylkesutvalg og regionråd etter behov
- Utpekte satsingsområder tilpasset hver kommuneregion. Bygger på analyser av kommuneregionenes fortrinn og muligheter.
- Søkbare prosjektmidler, forvaltet tidligere egne prosjektmidler/regionale utviklingsmidler
- Samarbeid om påvirkning av staten og nasjonal politikk

Dagens modell: 12 kommuneregioner + Asker og Bærum

Nr	Regionråd	Innbyggere 1.1.2019	Areal (km ²)
1	Nedre Romerike	194337	2226
2	Nedre Glomma	150598	1224
3	Drammensregionen	146071	1077
4	Follo	142671	820
5	Bærum kommune	126841	192
6	Gardermoreregionen	108407	2055
7	Asker kommune	93679	377
8	Mosseregionen	62006	514
9	Kongsbergregionen	54076	8062
10	Indre Østfold	51709	1305
11	Ringeriksregionen	44133	1974
12	Halden og Aremark	32534	961
13	Hallingdal	20568	5830
14	Midt-Buskerud	19709	1734

● **Endring aktuelt**

Utredernes vurderinger

- Midt-Buskerud er neppe bærekraftig som egen kommuneregion
- Hadeland regionråd vil være vanskelig å videreføre
- Behov for samordnet dialog med to regionråd på Romerike
- Felles dialog med Follorådet og Indre Østfold regionråd
- Mosseregionen kan gjøre gode retningsvalg både mot Follo og mot Nedre Glomma/Halden

Viktig: Faglige vurdering fra utrederne, og ikke bindende for Viken FK

Konklusjoner som grunnlag for kommunens egne vurderinger og som grunnlag for dialog i regional planstrategi

Anbefalt løsning: 9 kommuneregioner

Nr	Regionråd	Innbyggere 1.1.2019	Areal (km ²)
1	Romerike inkl. Lunner	302744	4281
2	Asker og Bærum	220520	569
3	Follo og Indre Østfold	194380	2125
4	Nedre Glomma inkl. Halden og Aremark	183132	2185
5	Drammensregionen	146071	1077
6	Mosseregionen	62006	514
7	Ringerike inkl. Modum og Krødsherad	60352	2866
8	Kongsbergregionen inkl. Sigdal	57566	8904
9	Hallingdal	20568	5830

Utredningene anbefaler at Viken etablerer en avvikende samarbeidsstruktur enn hva som fremkommer av kommunenes preferanser

- FK og statens interesser
- Regional balanse
- Tilpasning til BA-regioner
- Innspill til veivalg for kommunene

Andre tilrådninger

- Behov for avtalebasert dialog vil variere (Buskerudmodellen)
- Viken anbefales å etablere kommuneregionene som faste planregioner for utvikling av kunnskapsgrunnlag og regional planlegging tilpasset FN17
- Regionale fortrinnsanalyser bør gjennomføres for alle kommuneregioner
- Plansystemet bør tilpasses funksjonelle byregioner og felles bo-og arbeidsmarkedsområder

VIKEN

– den nye fylkeskommunen

Regional planstrategi for Viken - kunnskapsgrunnlaget

18. september 2019

Espen Karstensen, prosjektleder for kunnskapsgrunnlaget

Krav til kunnskapsgrunnlaget

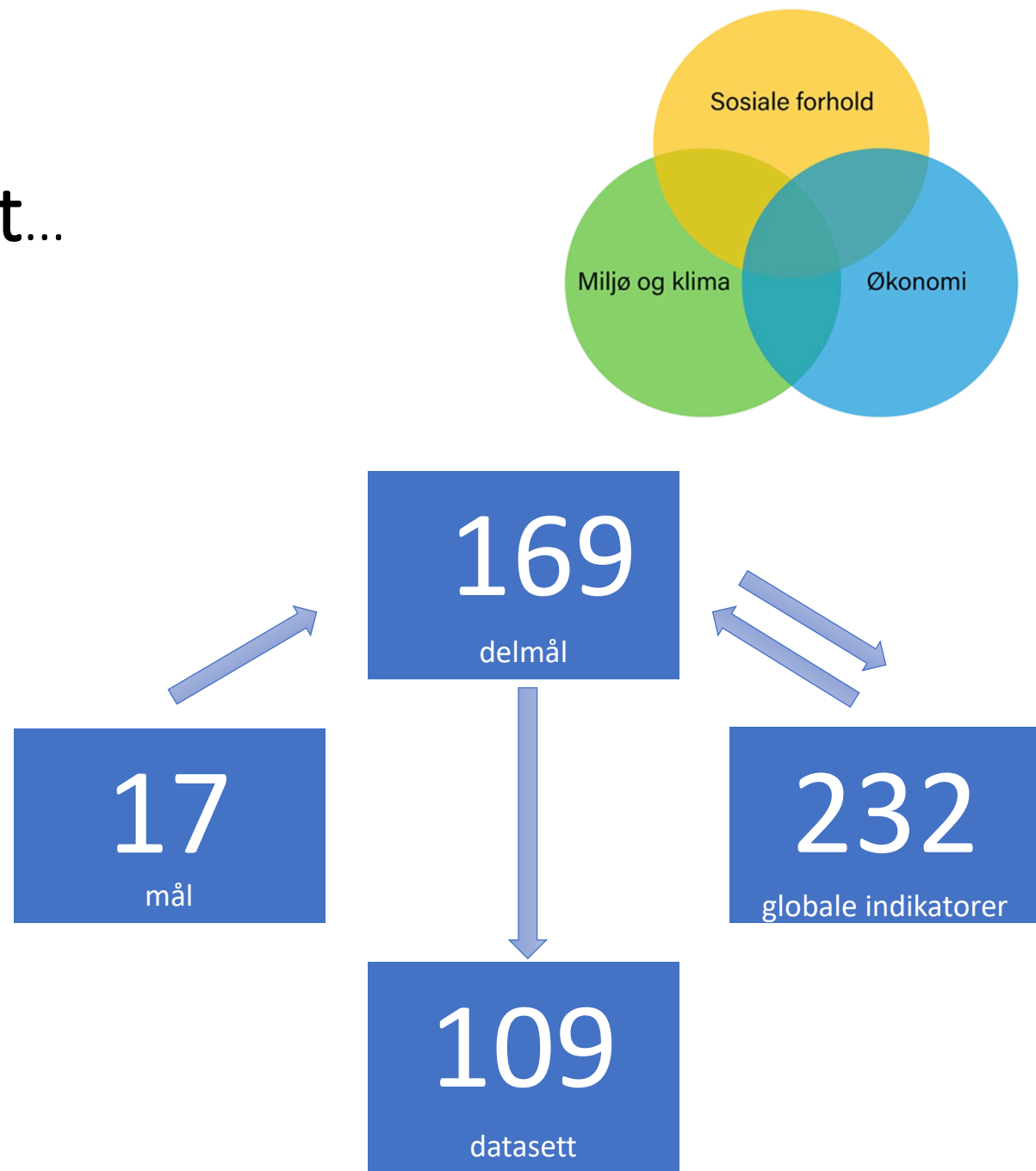
- Status og utfordringer i Viken-samfunnet
- Beskrive fortrinn og utfordringer - utviklingsmuligheter og behov
- Tilfredsstill kravene i folkehelsesloven om folkehelseoversikt
- Innsikt i hva som er naturlige bo- og næringsregioner/kommuneregioner
- Bør kunne presenteres for hver av våre fremtidige kommuneregioner
- Og.....

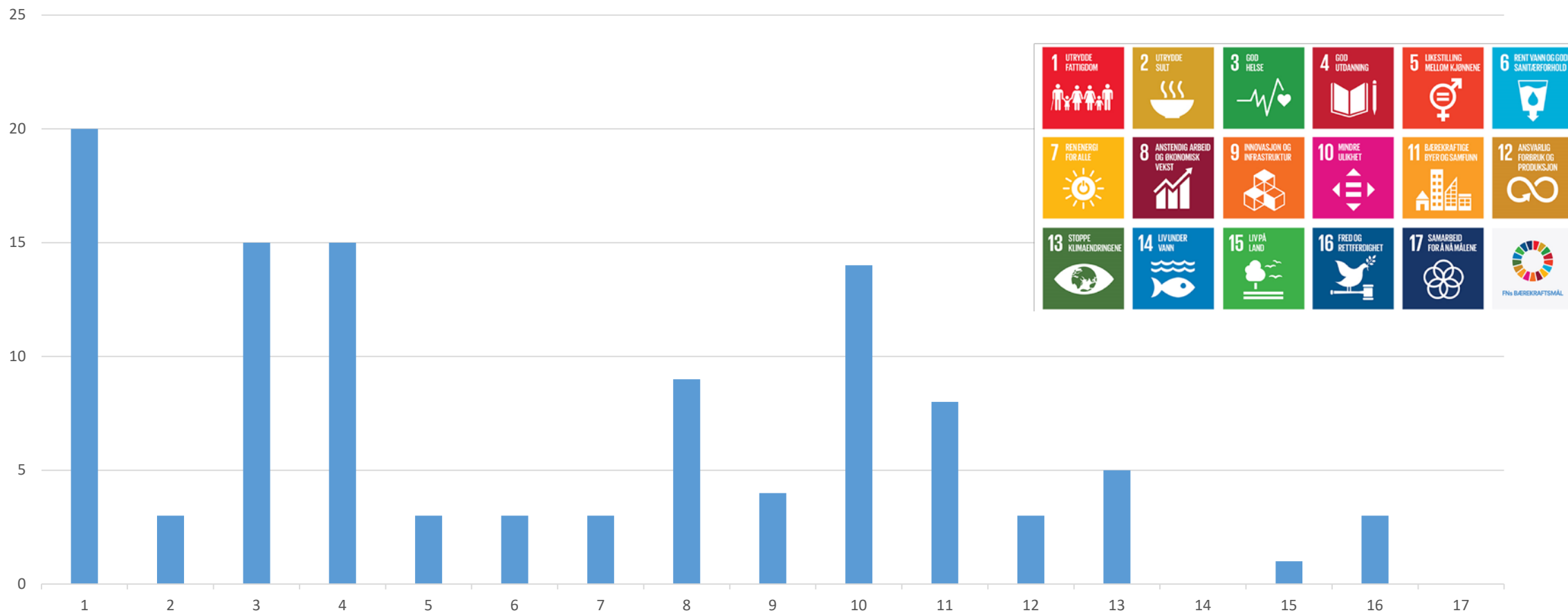

Veivalg i det praktiske arbeidet...

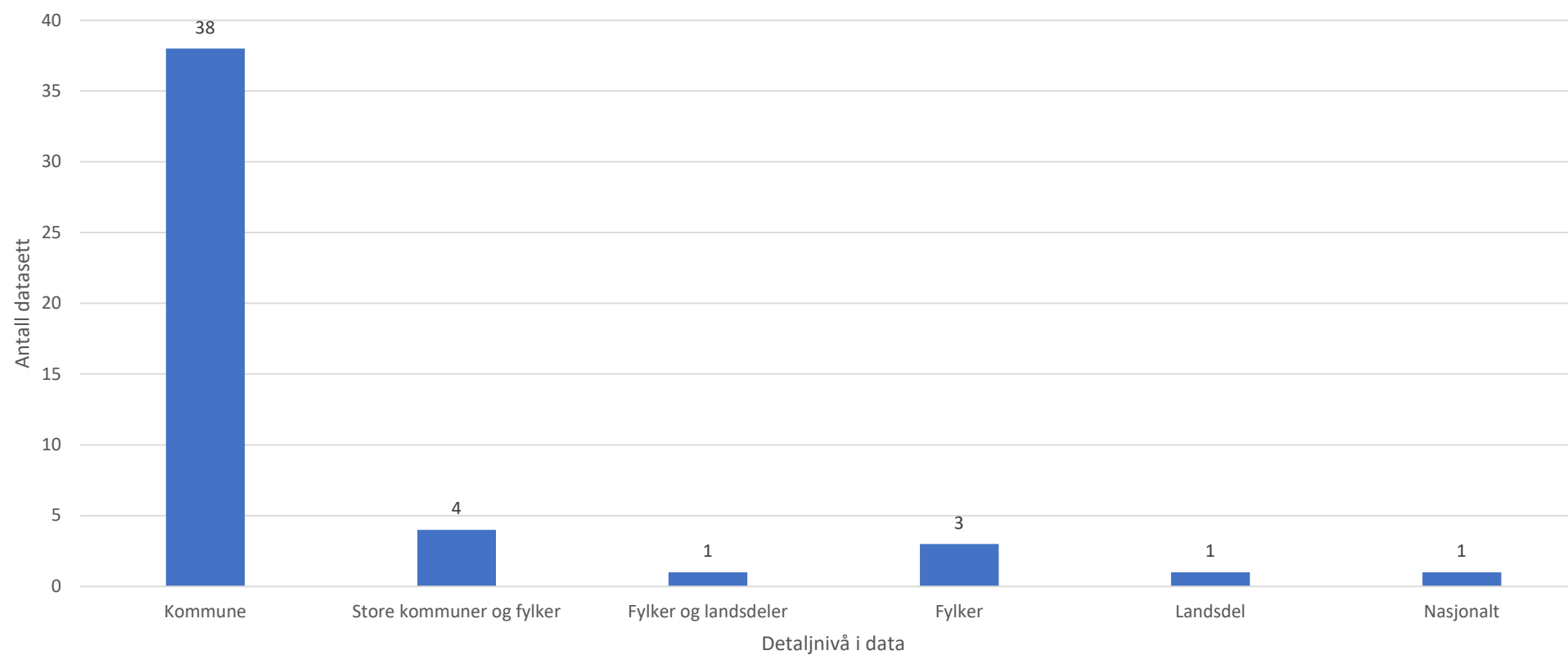
- Kjernegruppe på ca. 7-8 personer, og enda større «ytre» ressursgruppe
- Tre arbeidsgrupper
- Gått gjennom de 169 delmålene
- Data som beskriver samfunnsutviklingen
- Data på kommunenivå (helst), og basert på offentlig tilgjengelige kilder

Datasett i tabellbanken per hovedmål

Datasett og detaljnivå

ANSVAR SOMRÅDER

POLITIKK

OM FYLKESKOMMUNEN

VIKEN - DEN NYE FYLKESKOMMUNEN

Akershus, Buskerud og Østfold blir Viken fylkeskommune fra 01.01.2020. Les mer om arbeidet her.

OPPLÆRING

SAMFERDSEL

PLANLEGGING

NÆRINGS-
UTVIKLING

TANNHELSE

KULTUR

KULTURMINNER

KLIMA OG MILJØ

FOLKEHELSE OG
FRIVILLIGHET

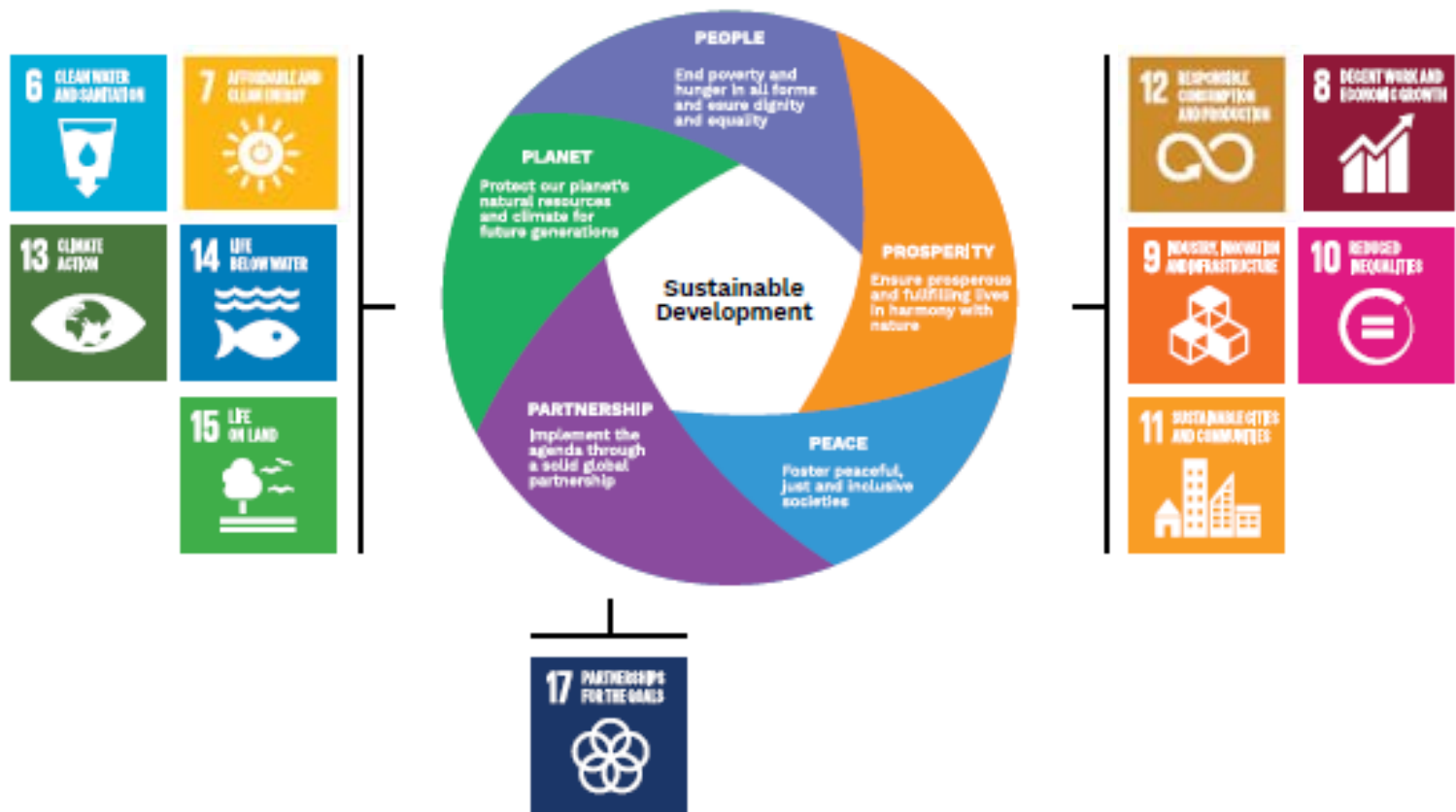
STATISTIKK OG
KART

Om rapporten

- Tekst og analyser av data i tabellbanken
- Struktur
  - Del 1 Demografi
  - Del 2 Sosial bærekraft
  - Del 3 Miljømessig bærekraft
  - Del 4 Økonomisk bærekraft
  - Del 5 Samarbeid
- Analyser per FN17-mål
  - Hva menes med målet?
  - Global status
  - Nasjonal status
  - Regional status

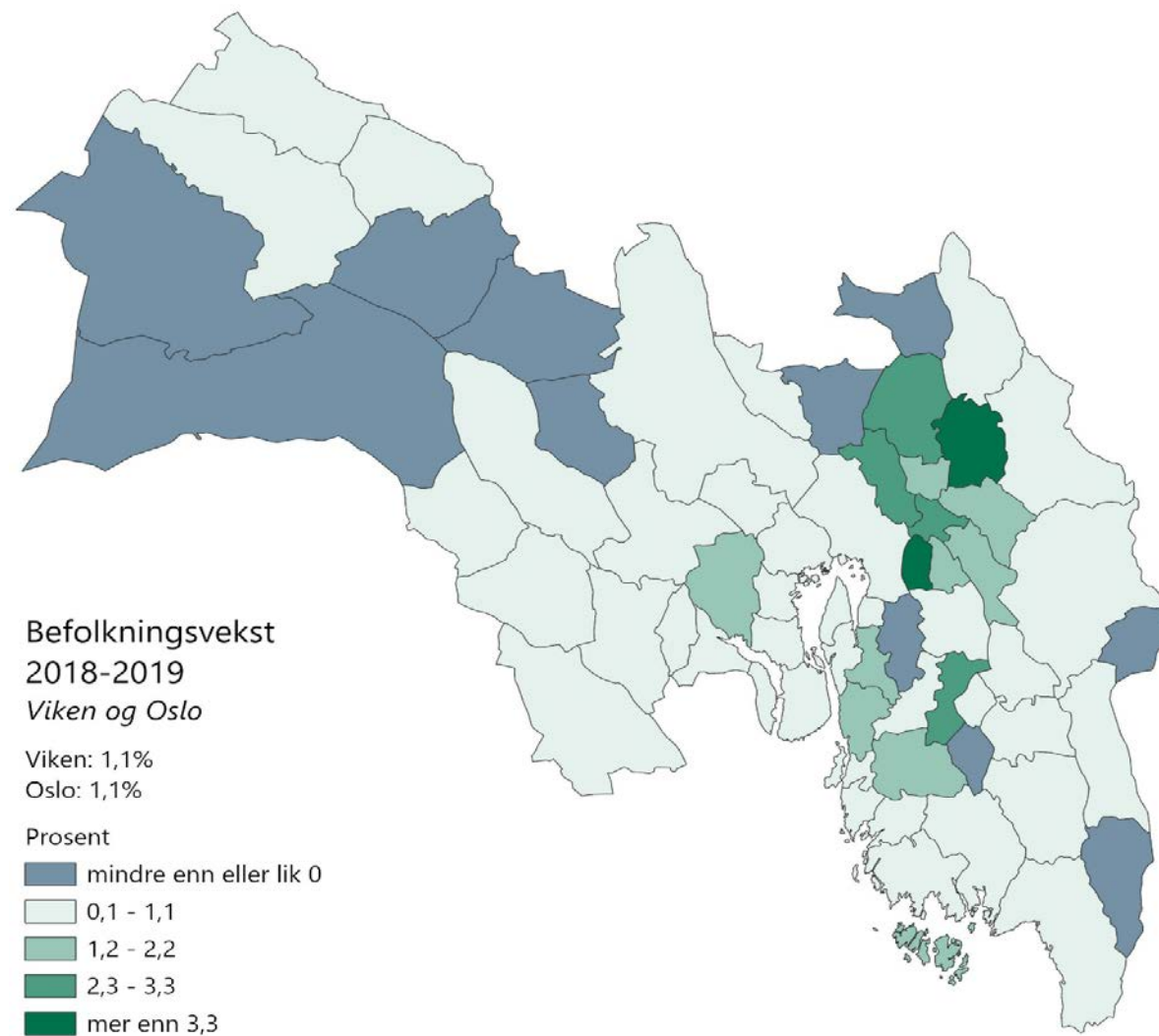
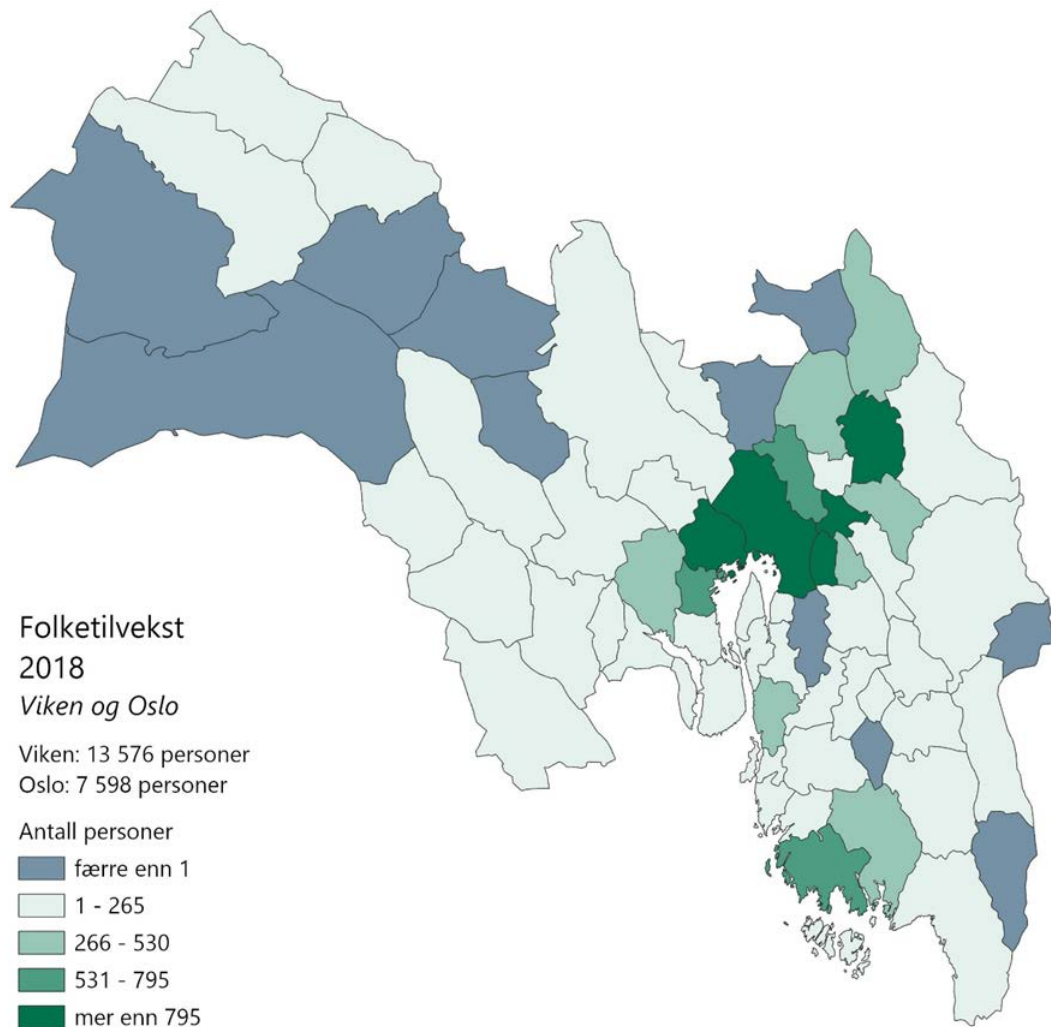

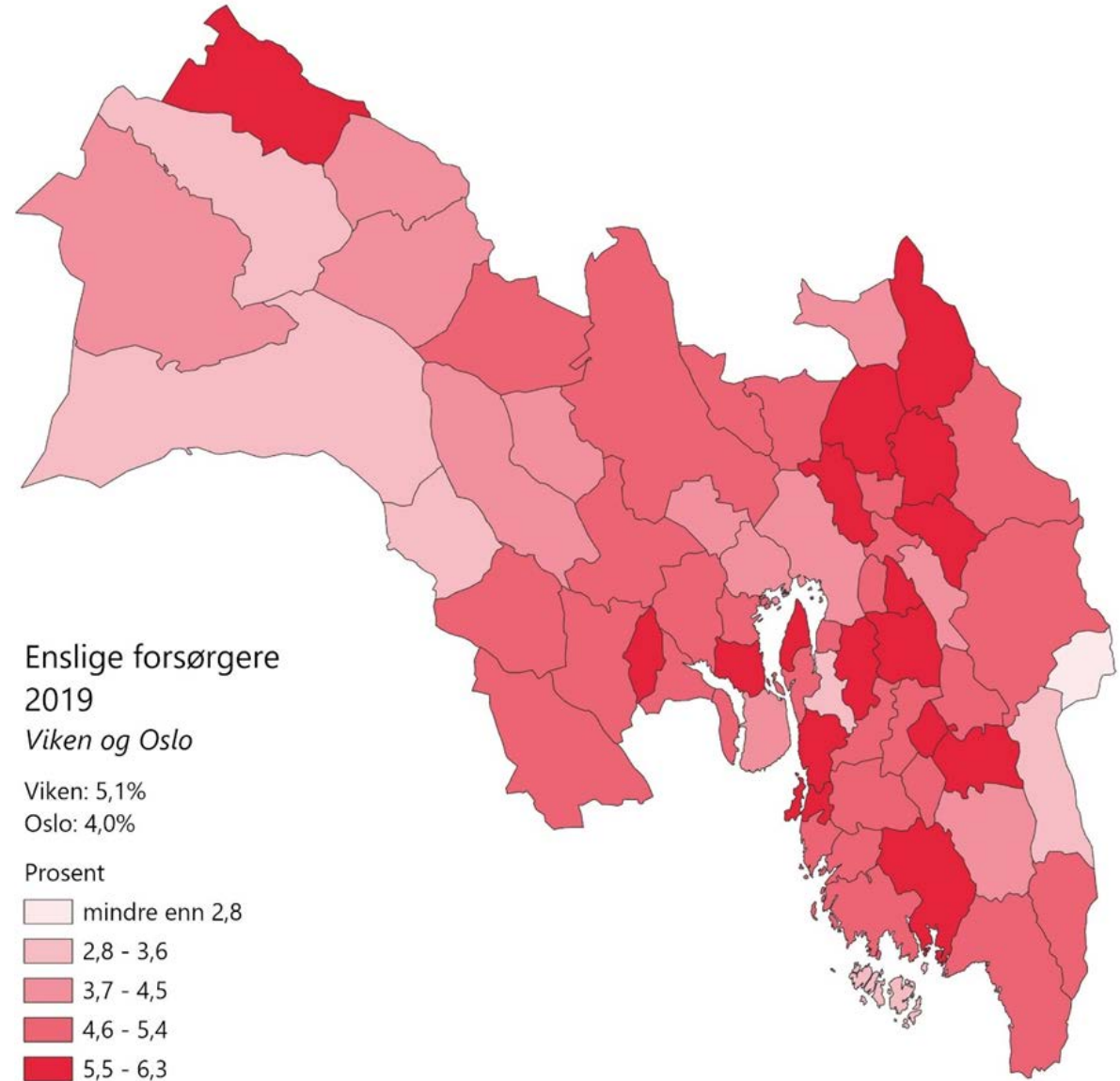
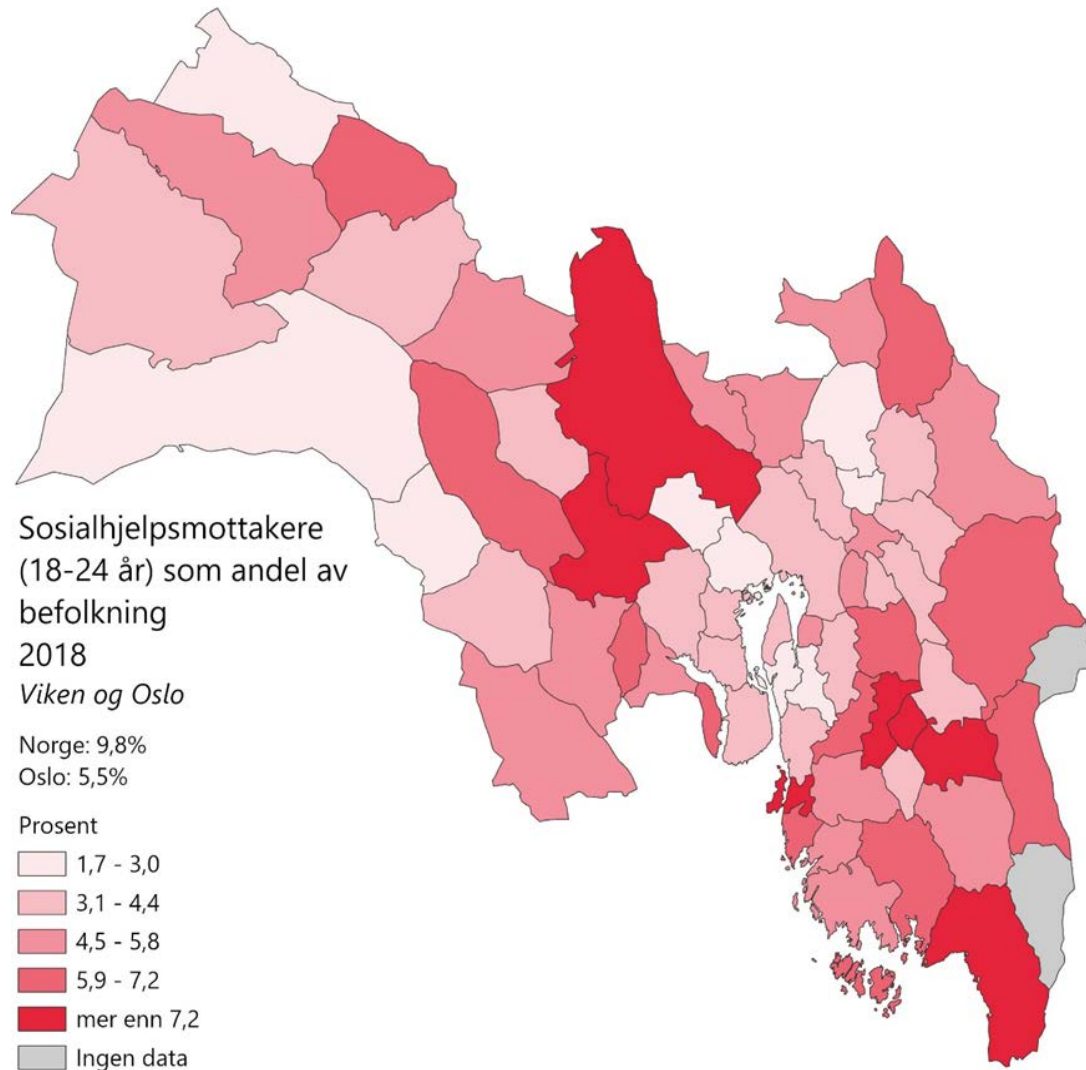

Eksempel fra demografi-delen

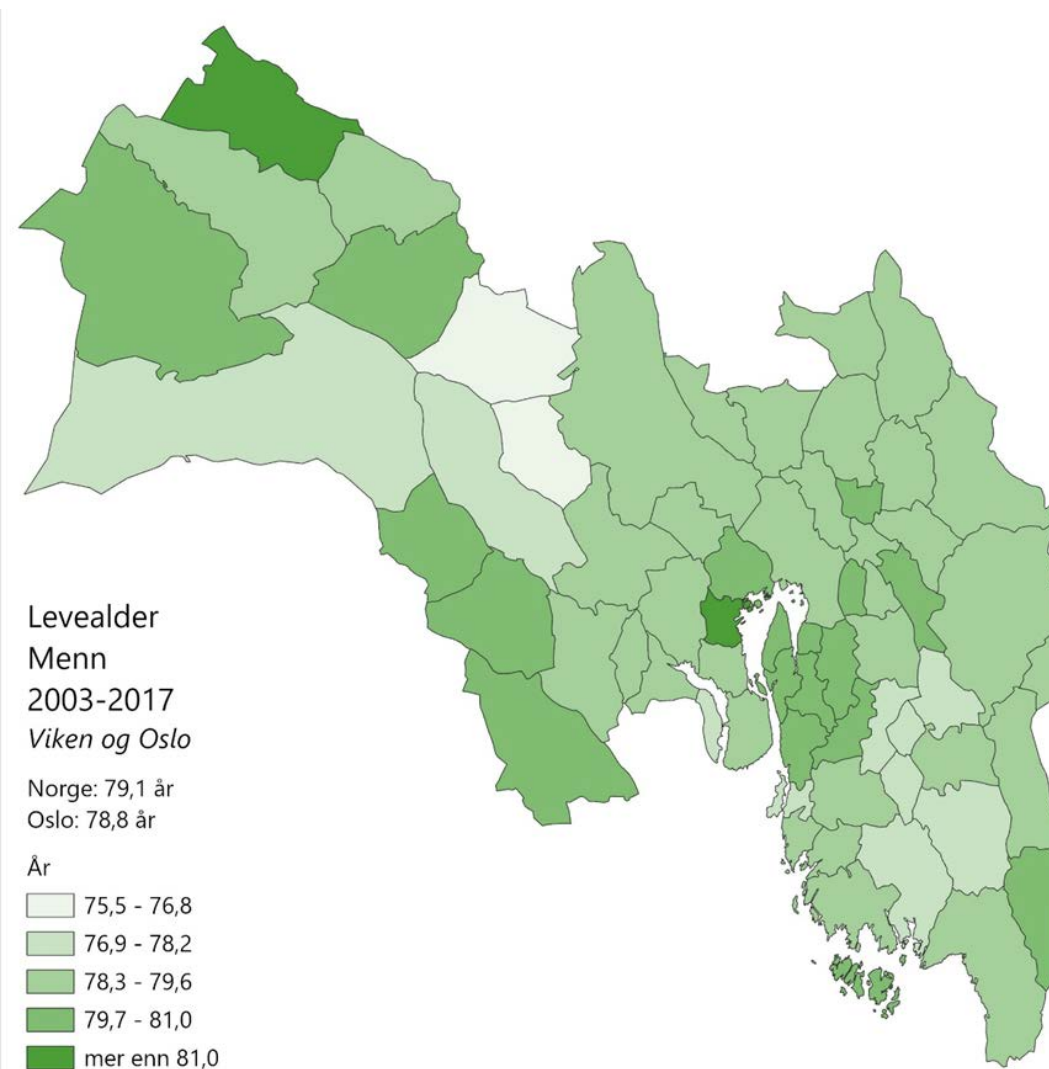
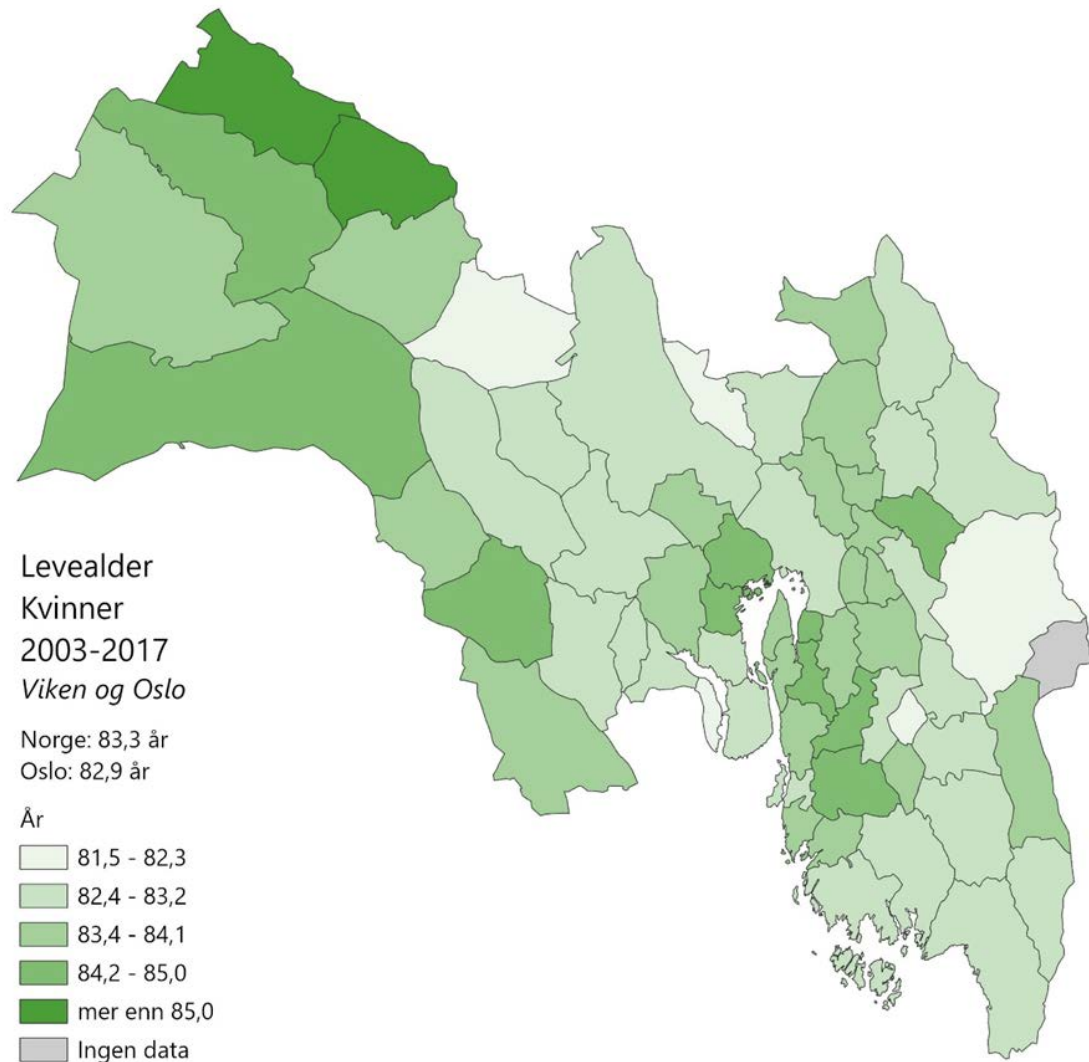
Visualisering i kart

Forskjeller i Viken- eks. mål 1

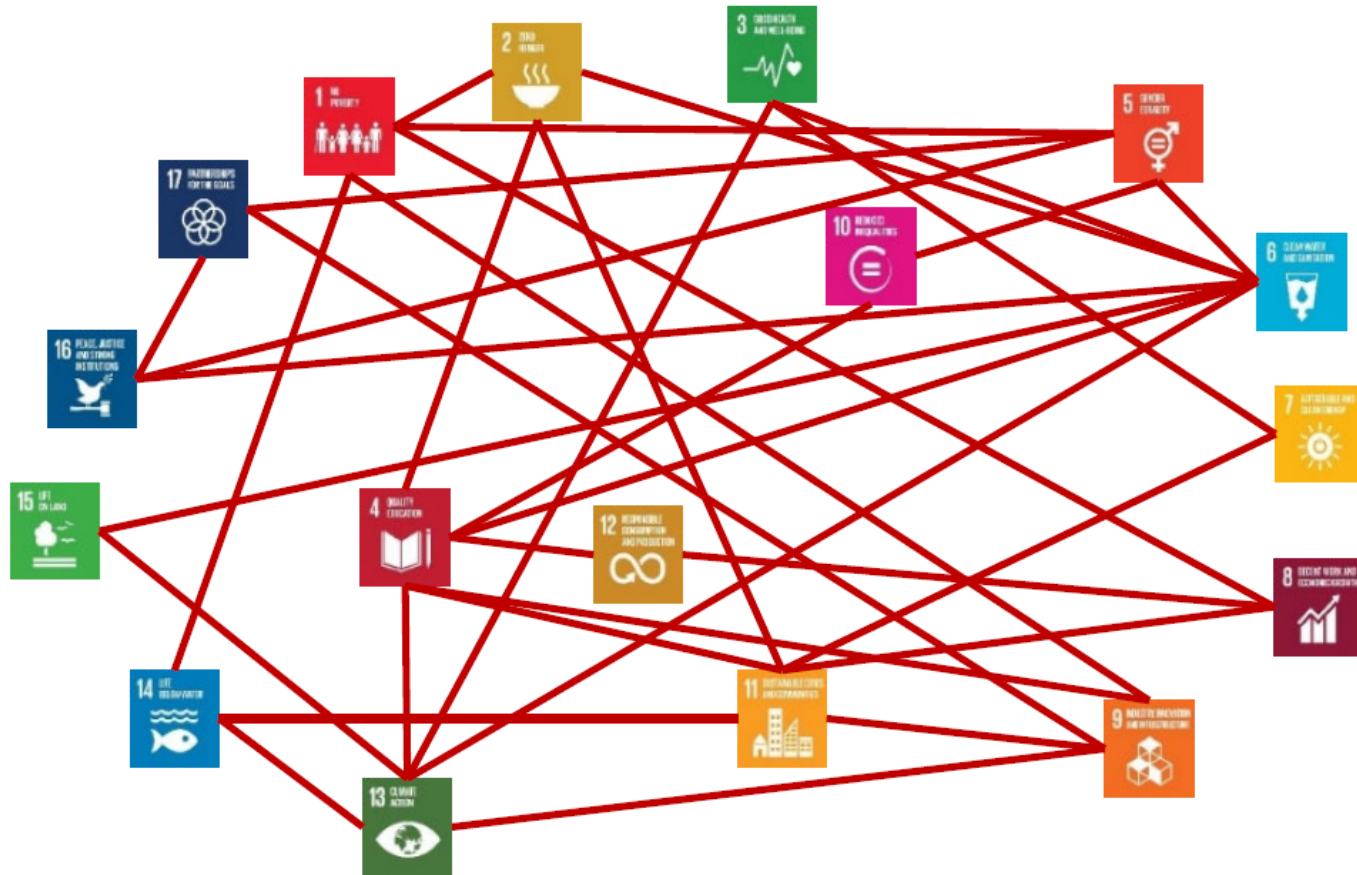

Forskjeller i Viken- eks. mål 3

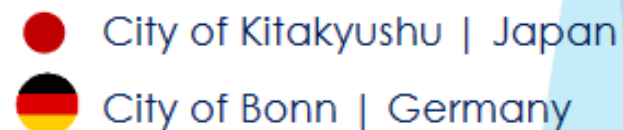
Utfordringer med arbeidet

- Relevant empiri/data
- Få fram forskjeller i Viken
- Sammenheng mellom målene
- Hva er viktigst?

Viken deltaker i OECD-prosjekt

- En av 7 internasjonale piloter
- Nettverk for erfaringsutveksling gjennom besøk og dialog
- Hvordan jobbe med FNs 17 framover?
- Også fokus på måling og indikatorer - spre «best practice»

“A territorial approach to the SDGs”

- Lokale og regionale nivå må bidra, ellers når vi ikke bærekraftsmålene
- Offentlige investeringer kan bidra mye
- Samarbeid om globale utfordringer nedenfra og opp, for eksempel klima
- Jobbe med alle 17 mål, selv om mål 11 er laget med fokus på byer og lokalsamfunn
- Belyse undernasjonale nivå med data og indikatorer. Nasjonale gjennomsnittstall kan gjemme mye viktig info

THE OECD PROGRAMME ON A TERRITORIAL APPROACH TO THE SDGs A role for cities and regions to leave no one behind

Why a territorial approach to the Sustainable Development Goals?

65% of 169 targets need local and regional governments' engagement in order to be achieved¹.

Subnational governments were responsible for 59.3% of total public investment in 2016 in the OECD area and for almost 40% worldwide².

Co-operative climate mitigation commitments made by cities, regions and businesses could result in additional reduction of global emissions by one-third compared to national government policies alone³.

While SDG11 on cities is central, most of the other goals are interconnected and hold implications for cities and regions.

There are strong territorial disparities within countries: looking at national averages is not enough. The SDGs can foster policy coherence and place-based solutions to